



Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaе, 1661

1 Sis sit solenne, dirimit connubia votum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

annis plurimis in monasteriis ætatem peregrisse conti-
gerit.

C. IV. ¶ Ex quolibet sensu corporis mulier cor-
rumpi potest.

Item Cyprianus ad Pomponium de
virginibus.

Nec aliqua putet se posse hac excusatione defendi,
quod inspici & probari potest, an virgo sit: cum &
manus obstetricum, & oculi sæpe fallantur: & si incor-
rupta inventa fuerit virgo ea parte, qua mulier potest ef-
se, poterit tamen ex alia corporis parte peccasse, quæ
corrupti potest, & tamen inspici non potest. Certe ipse
concupiscit, ipse complexus, ipsa confabulatio, & oscula-
tio, & concientium duorum turpis & fœda dormitio,
quantum de decore & criminis confiteatur? Si superve-
niens maritus sponfam suam iacentem cum altero videat,
nōne indignatur, & fremit, & per zeli dolorem a for-
tassis & gladium in manum sumit? Quid Christus Domi-
nus & iudex noster, cum virginem suam sibi dicatam, &
sanctitatis suæ destinatam, jacere cum altero cernit, quàm
indignatur & irascitur? & quas penas incestus ejusmodi
conjunctionibus comminatur? Cujus ut gladium spiri-
tale, & venturum iudicii diem uniusquisque fratrum
possit evadere, omni consilio providere & laborare debe-
mus.

C. V. ¶ De eodem.

Idem in eadem epistola.

Quod si penitentiam hujus illiciti concubitus sui ege-
rint, & à se invicem recesserint, inspiciantur iterum i
virgines ab obstetricibus diligenter: & si virgines inventæ
fuerint, accepta communionem ad ecclesiam admittan-
tur: hæc tamen interminatione, ut si ad eandem masculo-
rum postmodum reversa fuerint, aut si cum eisdem in una
domo, & sub eodem tecto simul habitaverint, graviore
censura eiciantur, nec in ecclesiam postmodum facile
recipiantur. Si autem de eis aliqua corrupta fuerint, &
deprehense, agant penitentiam plenam: quia quæ hoc
crimen admisit, non mariti, sed Christi adultera est: &
ideo æstimato iusto tempore, postea exomologesi facta
ad ecclesiam redeat. Quod si obstinate perseverant, nec
se ab invicem separant, sciant se cum hac sua impudica
oblatione nunquam à nobis admitti in ecclesiam posse:
ne exemplum ceteris ad ruinam delictis suis facere
incipiant: nec putent sibi vitæ, aut salutis consistere rati-
onem, si Episcopis & sacerdotibus obtemperare nolue-
rint.

¶ Iterum] In codicibus Cyprianus impressis, & edis manu-
scriptis, quæ Romæ ad operum ipsius emendationem collata fuerunt
& quæ, interim: quæ variis notatur etiam in glossis.

C. VI. ¶ Clericus deponatur, laicus excommunicat-
etur, quæ cum sanctimoniali machinatus
fuerit.

Item ex sexta synodo in Trullo, c. 4.

Si quis Episcopus, Presbyter, Diaconus aut Sub-
diaconus, aut lector, aut psalmista, aut ostiarius
cum muliere sanctificata Deo machinatus fuerit, depona-
tur: quia sponfam Christi corrumpit: si vero laicus, ex-
communicetur.

C. VII. ¶ Vidua & puella, quæ post regem
habitavit, a communione sus-
pendantur.

Item ex concilio Toletano quarto, c. 3.

De viduis & puellis, quæ habitum religionis in
domibus propriis tam à parentibus, quàm per se
mutaverunt, si postea contra instituta patrum, vel præ-
cepta canonum conjugia crederentur copulanda, tam-
diu utraq; e habeantur à communione suspensæ d.

a al. licetorem. b Cap. l. 7. c. 236. Bur. l. 6. c. 41. l. 10. p. 7. ca. 66.
c al. utiq;. d al. suspensæ.

quoniam, quod illicite perpetraverunt, emendati
si emendare neglexerint, à communione, & ceteris
Christianorum convivio, perpetuo sint sequestrati.
¶ In concilio Toletano non est inventum. Est autem
Capitulum. c. 338.

C. VIII.

¶ De eodem.
Item ex concilio Martini Pape.

Viduas a autem velare Pontificum nullus
proul statum est in decretis Gelasii Pape cap-
itulum. Quod si propria fuerit voluntate continentia
professa, in eisdem Gelasii capitulo xxi. legitur, non
tentio pro se reddat rationem Deo: quia licet
Apostolum b, si se continere non poterat, nullum
habere verabatur, sic secum habita delibenter
santam fidem pudicitia Deo debet custodire. Non
tem auctoritate Patrum suffulti, in hoc facta
sanctimus, & liberè iudicamus, si sponte velantur,
vis non consecratum, sibi imponerit, & in ecclesia
velatas Deo oblationem obulerit, veli non
niz habitum ulterius habere debet, licet factum
firmare velit, eo tenore & ratione sibi velantur
fuisse, ut iterum possit deponere.

¶ Abest caput hoc à numerali Gratiani exemplari,
chardus & Ivo citant ex concilio Maguntino, apud h.
concilio Triburienf, c. 21. In hoc autem capite, & ceteris
bus citantur decreta Gelasii, ut sunt in codice canonum.

¶ Capitulo xiii. Sic est in codice canonum
verò ejusdem prima Epistola per Lacertanum 17. c. 10. p. 10.
post, quod est in capitulo 21. in eodem codice, in epistola
¶ Nos autem] In concilio Triburienf, c. 21. p. 10.
dicitur paterna suffultis tententis in hoc factum
tu sanctimus, &c. Hæc verò verba de vidua, quæ post
men non consecratum inopuit, habetur in decretis
tit. de regul. Quod in codicebus impressis ex concilio
latens. In prima autem collectione, & ceteris
rianus ex Arletensi.

C. IX.

¶ De his, quæ votum virginis
subvertit, necdum facta velantur
ne tulla.

Item ex decretis Innocentii Pape, c. 2. in
dice canonum, & epistola 21. ad Valen-
tium, c. 12.

Hæc verò quæ necdum facto velamine sub-
vertunt, licet velata non fuerint, si forte nuptiarum
da i aliquanto tempore penitentia est, quæ post
rum à Domino tenebatur. Si enim inter homines
bonæ fidei contractus nulla ratione dissolvit, quæ
gis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigit, solvi
dita non debet. Nam si Apostolus e illa
proposito viduitatis discesserit, dixit habere con-
tentionem, quia primam fidem irritam fecerunt, quæ
gis virgines, quæ pactionis f lux fidem minime
runt?

¶ His agenda] Sic est emendatum ex codice
sola & concilio Taromco: & sic legitur, supra in c. 2. ubi
enim hoc etiam in manuscriptis erat, ad agenda in
tempore penitentiam sit liberum.

C. X.

¶ Non sunt admittende ad penitentiam
virgines, quæ si publice peccata
susceperint.

Item ex decreto g ejusdem, [Cap. 12. in
nomum:] in epistola autem ad Valen-
tium, c. 12.

a Anselm. l. 7. c. 206. Burd. l. 6. c. 41. l. 10. p. 7. ca. 66.
c. 107. b i. Cor. 7. c. & in conc. Tron. ca. 2. c. 21. d.
potest. e i. Tim. 5. f al. priore partium fidem.
concilio Taromco, ubi dicitur.

Quæritur si spiritualiter nubere, & à sacerdotibus velamine, si publice postea nubuerint, non eas admittendas esse ad penitentiam agendam, nisi hi, quibus hæc immo, à mundo recesserint. Si enim de hominibus hæc ratio cuoditur, ut quæcumque vivente viro alter nubere, adultera habeatur, nec ei agenda penitentia licet concedatur, minus de eis fuerit defunctis: quanto magis de illa tenenda est, quæ ante immortale legonem conjugerit, & postea ad humanas nuptias transierit?

C. I. *In antiqua editione conciliorum, & epistolam de vidua canonum impressis legitur, nubescunt: sed in duobus ista manuscriptis, subicit: post quod verbum in omnibus scriptis & sacerdotibus velantur, idem sunt addita.*
C. II. *si publice postea] In epistola olim Colonia ac Luceria scripta legitur, si postea nubescunt, vel publice, vel occulte acunt licentiam: In notione conciliorum Colonienfium & Lugunanfium, si postea vel nubescunt publice, vel occulte cogere fuerint. In postrema eorum quatuor torrorum, si postea vel publice nubescunt, vel se clandestinè corripuerint.*

C. III. *si ecclesiasticam, & ergastula reatanda sunt monachorum vel rognatium impudica persona.*
Item ex concilio Triburiensi, c. 6.

Monachos, & detestabilesque personas monachorum, & nuptiarum, quæ abjecto proposito sanctitatis, illis, quæ sacrilega contagione se miscuerunt, & in aliam i. confitentiam desperatione perductæ, de illicitis complexibus libere filios procreaverint, à monasteriis ceteris, ecclesiasticisque conventibus eliminandas esse mandamus: quatenus retrusus in suis ergastulis, tantum facinus lamentatione continua deficiens purificatione possit ipse penitentiam decoqui, ut eis vel ad mortuum solitas satisfactionis intuitu per communionis gratiam possit revertentur.

C. IV. *Caput hoc habetur in epistola prima Syrii, & in codice canonum c. 17. ante decretum istum: quem etiam citant Burchardus & Anselmus. Pars tamen aliquæ huius capituli est in c. 6. si quis fornicatorem, quod quidem habetur in concilio Triburiensi, quæ restat.*

C. V. *Abrogatum] Si est emendatum ex multis editionibus epistolam Syrii de iudice canonum. Antea enim legebatur, in adularum confessione propria desperatione.*

C. IIII. *Monachos & ergo Domino consecrata, suspensio, excommunicantur.*
Item ex eodem.

Virgines, quæ deo consecraverint, similiter & monachos decernimus non licere nuptialia iura contrahere. Quod si hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicantur. Consentibus autem decernimus, ut habeant ad idem in eisdem loci Episcopus misericordiam, humanitatemque largiatur.

C. VI. *Item ex eodem.*

C. VII. *Item ex eodem.*

Hic ergo, qui sanctimonialibus scientes matrimonium in unum Christi copulati sunt, iuxta censuram concilii Chalcedonensis, & nunquam eis concedatur venienter, dum vivunt, officiant.

a Poly. lib. 6. tit. 20. Burchard. l. 1. c. 17. b alf. tit. men. c Burchard. lib. 8. cap. 33. Ivo p. 7. c. 24. Pannor. l. 3. c. 192. d Concil. Tribur. cap. 23. e Burchard. l. 1. cap. 31. Ivo p. 7. c. 17. f in codice canonum: sed in concil. rom. 2. habetur c. 22. g Sup. ead. impudicas.

Capit. hoc à Burchardo & Ivone Paschali tribuitur.
C. XIV. *si facta communio privatur, quæ sacris virginibus se fieri.*
Item ex eodem.

Virginibus à sacris se quosdam temerè sociare cognovimus, & post dictum Deo propositum incesta fecerunt, sacrilegaeque miscere. Quos protinus æquum est à sacra communione detruendi, & nisi per publicam, & probatamque penitentiam omnino non recipi. Sed licet his viaticum de saculo transiuntibus, si dignè penitentur, non negatur.

C. XV. *si in monasterio revocetur, ac recludatur, quæ à formatione recedere voluerit.*
Item Gregorius.

Pervenit ad nos, quod quidam vir nequissimus, diabolico instinctu de monasterio suaserit exire quandam Deo sacram, atque à quodam viro, unde exierat, se revocata: rursusque eam mulierem vir ille nequissimus iniqua fustione de monasterio ejiciens, apud se retineat impudicè. Volumus autem, ut episcopus tui auctoritate in monasterio revocetur, atque recludatur.

C. XVI. *Non est viduus fas post susceptum velamen à sacro proposito discedere.*
Item ex concilio Aurelianensi, c. 3.

Viduas, quæ spontanea voluntate ab altari conversionis sacre velamen suscipiunt, decrevit sancta synodus in eodem proposito permanere. Non enim fas esse decernimus, postquam se Domino semel sub velo consecraverint, iterum eis concedi Spiritui Sancto mentiri.

C. XVII. *Qui sacro velamine tellari in conjugium ducit, anathema sit.*
Item ex eodem.

Si quis e sacro velamine consecratam in conjugium duxerit, & post dictum Deo propositum incesta fecerit, sacrilegaeque miscuerit, ut in constitutis Gelasti Papæ capitulo vigesimo f legitur, protinus est æquum eos à sacra communione detruendi, & nisi per publicam, & probatamque penitentiam omnino non recipi. Si tamen penitentur, transiuntibus de saculo viaticum non negetur. In Chalcedonensi concilio, cap. xvi. [Hoc perpetrantes excommunicantur: confitentibus autem auctoritate Episcopi misericordia largiatur.] Item in epistola Syrii Papæ, cap. 6. g [Velata, & Deo consecrata, si abjecto proposito sanctitatis clanculo sacrilega se contagione miscuerint, & illicitis complexibus publicè & libere filios procreaverint, has impudicas, detestabilesque, personas à monasteriorum ceteris, ecclesiarumque conventibus eliminandas esse iudicatum est: quatenus retrusæ ergastulis, tantum facinus continua lamentatione deficiant.] Unde & verbis Domini, & canonica auctoritate, in hac sancta synodo præcipimus, ut omnino separentur, & juramento colligentur, ut ulterius non sub uno collabent tecto.

a Poly. lib. 6. tit. 20. Burchard. l. 1. c. 17. b alf. tit. men. c Burchard. lib. 8. cap. 33. Ivo p. 7. c. 24. Pannor. l. 3. c. 192. d Concil. Tribur. cap. 23. e Burchard. l. 1. cap. 31. Ivo p. 7. c. 17. f in codice canonum: sed in concil. rom. 2. habetur c. 22. g Sup. ead. impudicas.

Burchardus etiam & Ivo etiam ex concilio Avelianensi. Habetur autem in Treburicensi, c. 13.

C. XVIII. ¶ Ad habitum redire cogatur, & recludatur in monasterio, que religiosam vestem abiecit.

Item Gregorius Vitaliano Siphontino Episcopo, lib. 7. l. 2. epist. 9.

Si custos a religiosi habitus, aut esse nosse Episcopus, filiam gloriose memorie Tulliani magistri militis, te illic pinto, nec projectis religiosi vestibus ad secularitate reverti habitum, nec ad nos licuit perveniam epistolam destinare. Sed quia nimia desidia, ac torpore deprimeris, in tuo dedecore res ad presens illicita impune commissa est. Nam si, ut praefati sumus, sollicitus exnitissis, prius ad nos ultio mulieris pravissimam, quam culpa, debuit pervenire. Quia ergo tantum habes, tantumque es negligens, ut nisi canonicam in te fueris coercionem expertus, in alius discretionem, & disciplinam neficias custodire, qualiter debeas esse sollicitus, congruo tibi, si Domino placuerit, tempore demonstrabimus.

¶ Praesentia igitur scripta suscipiens, evigila, & excitatus saltem exequere, quod pressus usque nunc ignavia distulisti. Instantie ergo tuae sit praedictam mulierem una cum Sergio defensore nostro comprehendere, & statim non solum ad male contemptum habitum sine excoatione aliqua revocare, sed etiam in monasterio, ubi omnino districte valeat custodiri, detrudere, & ita omnem circa illam sollicitudinem exhibere, ut quam sit nefarium quod commisit, ex tua possit distinctione cognoscere. Quia in te, si quis (quod non credimus) laicorum d aliquo tibi ingenio tentaverit obstitendum, a sacratissima eum communionis participatione suspendere, nobisque renunciare festina: ut quantum sit execrabile quod praesumpserit, postquam consideratione propria non advertit, emendationis qualitate cognoscat. In his autem omnibus ita cautum stude te, vigilantemque ostendere, ut culpam tuam non geminare neglectus, sed aliquantisper valeat sollicitudo minuire.

C. XIX. ¶ Districte custodia tradatur, qui a religiois proposito ad saecularem habitum rediit.

Idem Sergio defensori, lib. 7. midit. r. epist. 10.

Si homo esset, aut aliquam discretionem habuisset, ita regulari discipline debuisset custos existere, ut ea, que illi committuntur, ante vindictam corrigere, quam ad nos eorum nuntius perveniret. Sed dum te facit nimia sollicitudo negligentem, non solum de illis offendimus, sed etiam ad ulticendam desidiam tuam nihilominus provocamur. Omni ergo dilatione, omnique excusatione postposita, filiam gloriose memorie Tulliani magistri militis, que projectis, quas sponte assumpserat, religiosi vestibus, indumentis se laicis deturpavit, una cum fratre & Coepiscopo nostro Vitaliano festina comprehendere, atque ad religiosum rursus habitum revocare, ac in monasterium mittere, ubi districte omnino valeat custodiri: nec ejus custodiam aliquatenus relevari permittas, quousque denuo nostra scripta susceperis. Nam si quolibet modo in hac re negligens, vel lentus extiteris, ita in te districtissime noveris vindicandum, ut quod ex te nefcis, poena postis referante cognoscere: quia si, ut diximus, intellectum hominis habuisses, hac, qua modo facere praecipis, a te debueramus etiam cum ultione ante facta cognoscere.

a Burch. l. 1. cap. 49. Ivo p. 7. c. 67. b al. habitus fuisse. c al. disciplina discretionem, d al. clericorum, vel. e al. suspende. f al. restitua.

C. XX. ¶ Non tribuitur rei licentia nubendi, qui continentiam servare decreverunt.

Item Augustinus de consensu virginum & continentiam, c. 24.

Nubendi a licentia quibusdam tribuitur: illi licet, qui virginalem vel vidualem continentiam nequaquam professi sunt. Quibusdam autem non tribuitur, illis videlicet, qui virgines, vel continentias esse dixerunt. Fornicatio autem nulli imponere coartat.

C. XXI. ¶ Pejores sunt adulteri, qui continentiam professam violant.

Idem in libro de bono conjugii. Meliore proposito lapsas, si nupserint, feminas, & stititate sanctioris, que vocetur Deo, adulterii peccatores manifestum est.

¶ Verba ipsa B. Augustini ex libro de bono vidualem infra ead. c. nuptiarum. vers. Quapropter non possunt. Adhuc dam vero ad c. 7. 1. ad Corinthios, locus Augustini pariter referatur.

C. XXII. ¶ Monachus & virgo, qui si Deo dicant, nuptii jungi non possunt.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 17.

Si b qua virgo se dedit Deo, simul non fuerit hoc facientes, maneat excommunicata. Si tuis verò eis posse fieri humanitate, si non possit rit Episcopos loci.

¶ Hoc est idem canon, qui supra, ead. c. videretur. Sed illa est versio Dismy, hac vero prisca, ex qua manifeste sequuntur capitula.

C. XXIII. ¶ Diaconissa, que post nuptias nubis, anathema sit.

Item ex eodem, c. 11. Diaconissam non debere ante annos quatuor ordinari statuimus, & hoc cum diligenti probatione si vero ordinationem susceperit, & quantum tempore observaverit ministerium, & postea in nuptias deinde, injuriam faciens gratia Dei, hac anathema sit eo, qui in nuptiis illius convenit.

C. XXIV. ¶ Inter bigamos reputantur, qui conjugatorem pollicitam praesertant.

Item ex synodo Ancyrana, c. 11.

Quotquot a virginitatem pollicitam praesertant, sunt professione contempta, inter bigamosque ad secundas nuptias transferunt, haberi debebunt.

C. XXV. ¶ Virginitas Deo dedicata, nec in secundam esse commutari, si libenter fuerint.

Item ex concilio Eliberitano, c. 17.

Virgines, que se Deo dedicaverunt, si postea praesertant 1 virginitatis atque eidem libidinis servituti in intelligentes, quid amiserint, placuit nec in secundam esse communionem. Quod si sibimet a praesertant, quod infirmitate corporis lapsae fuerint, & a deo tempore vite suae poenitentiam egerint, & a deo restituerint, placuit eas in sine communionem praesertant.

1 ¶ Perdiderint] Sic in omnibus hactenus concilio consuetudine pressis & manuscriptis, qui collati sunt in concilio Maguntico sub Arnulpho, c. 26. [sub hoc referunt] prodidit.

2 ¶ Sibimet] In duobus Vaticanis conciliis consuetudine Maguntico, Quod si semel persuaserint in concilio Maguntico in codice Lucensi Rego. Quod si semel persuaserint, non debent.

a Ivo p. 1. c. 71. Pavin. l. 1. c. 6. b Ivo p. 1. c. 49. c. 11. d Ivo p. 1. c. 31. e al. praesertant. f Burchardus in libro 1. c. 26. in eadem l. c. 6.

capitulis lapsu vitia fuerint, sicut est in margine concilii
Magnum. In istis autem conciliis est rationibus Colonienfibus,
quibus Parisiensibus legitur, Quod si semetipsas penitue-
rit, quod infirmitate, &c.

¶ **Toto**] *Alibi hoc dictum ab aliquo vetusto Gratiani, & duo-
bus ad hunc conciliis Colonienfibus, duobus Parisiensibus, & duo-
bus ad hunc Vaticanis.*

¶ **Abstinere**] *In omnibus conciliis ordinibus, &
ad hunc Vaticanis, ac Lacedoni sequuntur hæc verba,
quod lapsu potius videantur, quæ tamen absint à concilii
Lacedoni.*

C. XXVI. ¶ *Cogatur ad penitentiam sua cle-
ria si de vota maritum duxe-
rit.*

*Item ex concilio Martini a Bra-
centi, c. 39.*

Dicitur Episcopi, vel Presbyteri, si de-
voti fuerint, & maritum duxerit, si eam pater, vel
matrem ipsorum receperit, à communione habeantur
exclusi. Pater vero in concilio causâ se noverit præ-
stare. Mulier vero non admittatur ad communio-
nem, nisi marito defuncto egerit penitentiam. Si au-
tem vivere eo fecerit, & penituerit, vel petierit
communione, in ultimo fine vitæ deficiens eam
recipiat.

C. XXVII. ¶ *Devota, nisi desierit peccare, non
est in ecclesia recipienda.*

Item ex concilio Toletano I. b. c. 16.

Dicitur peccatorem non recipiendam in ecclesia cen-
tensam, nisi peccare desierit, & si defines penitenti-
am egerit apud annis decem, recipiat communione.
Præsertim, quam in ecclesia recipiatur ad orationem,
ad nullum convivium Christiana mulieris accedat. Quod
si admittit, etiam hæc quæ eam receperit, habeatur
soluta. Corruptorem etiam par poena confiringat.

Item ex concilio Toletano I. b. c. 16.

C. XXVIII. ¶ *De monacha, quæ ad lapsu a-
dulterii deducitur.*

*Item Gregorius I. in Episcopo Caralitano,
lib. 3. epist. 9.*

C. I. ¶ *Quæ monachatum vel per anteriorem licen-
tiam, vel per impunitatis pravam consuetudinem
ad lapsu adulterii deducta fuerit, aut in stupri fuerit
peccata voraginem, hæc post competentis severita-
tem vindictæ in aliud districtius monasterium virgi-
nium in penitentia volumus redigi, ut illic orationi-
busque jejuniis i. vacet, & sic penitendo proficiat,
& merendum ceteris arctioris disciplina præstet ex-
emplum. Si autem, qui cum hujusmodi foeminis in a-
dulterio fuerit iniquitate reperiens, communione privetur,
si laicus est, si vero clericus, à suo quoque remotus of-
ficio pro factis criminibus legendis excessibus in monaste-
rium deturbandus.*

¶ **Irregularitas**] *In plerisque collectionibus epistoliarum legitur, ut
quæ peccatis, & hâc penitendo proficiat, &c. Verum ra-
tione ad hæc epistoliarum Vaticanis & Ivo habent quemadmodum
Gualtero.*

C. XXIX. ¶ *Tota dignum penitentiam commu-
nionem recipiant, qui in religiofa mu-
lieres excedunt.*

*a. Ex concilio Toletano I. c. 16. b. Et in capitulo Martini, c. 39.
Cap. 17. c. 129. c. 137. c. 132.*

Eos autem, qui in prædictas mulieres, quæ egressæ sunt
de monasteriis, excesserint, & nunc dicuntur com-
munionem i. suspensi, si fraternitas tua de tali facinore dig-
nè penituisse præviderit, ad faciam communionem te
volumus revocare.

¶ **Communionem suspensi**] *Sic commendatum est ex pla-
risque vetustis Gratiani, & originali ipso, cum antea legeretur, à
communione suspensi.*

C. XXX. ¶ *De legibus Imperatorum,
Item ex novellis Iustiniani Impera-
toris a.*

Si quis rapuerit, vel sollicitaverit, vel corrupit
affixeriam i, vel diaconissam, vel monacham e,
vel aliam mulierem, religiosam vitam vel habitum ha-
bentem, bona ipsius, & eorum, qui hujusmodi scelestis
communionem contaminati sunt, à religioso loco vindic-
centur, in quo talis mulier habitabat, per religiosos Ep-
iscopos, & œconomos, & præfides provinciarum, &
officiales eorum, ipsi autem capitali periculo subijcian-
tur. Mulier autem ubique inrefrigetur, & cum suis rebus
monasterio cautiore tradatur. Sin autem diaconissa
fuerit legitimis habens filios, pars legitima liberis ejus
legitimis præstetur.

¶ **Affixeriam**] *Omnino legendum est, ascetiam, ex no-
vellis tam grecis, quam latinis, Iuliano antecessore & Polycarpo: sed
ob glossam non est mutatum.*

C. XXXI. ¶ *Mulieres castæ obferent religiosam
habitum, quæ religionis obtentu
velantur.*

*Item ex decreto Eugenii Papæ secundi in cap-
itulo Romano, c. 29.*

Mulieres à obtentu religionis velatæ, aut in mona-
sterio regulariter vivant, aut in domibus suis succe-
ptum habitum castè obferent.

¶ **In concilio, quod extat in bibliotheca Vaticana, hæc sunt ipsa
decreti verba.** Foemina verò, quæ habitum religiosum,
aut velamen obtentu religiositatis susceperunt, cum es-
sent viripotentes, deinceps verò sociari non permittan-
tur: sed eligentes monasteria, regulariter vivant, aut in
domibus susceptum habitum castè obferent.

C. XXXII. ¶ *Monachus uxorem ducere non
quam sacri gradus forniatur
officium.*

*Item ex concilio Aurelianensi primo,
c. 22. & 23.*

Monacho orarium in monasterio, vel zonas habere
non liceat. Et si postea i uxori fuerit sociatus, ran-
ta pravariationis reus nunquam ecclesiastici gradus of-
ficium forniatur.

¶ **Postea**] *Sic in veteri editione conciliorum Colonienfibus, dua-
bus Parisiensibus, & in duobus codicibus Vaticanis. Sed in recentio-
ribus Colonienfibus legitur. Et si postea pellici vel uxori.*

C. XXXIII. ¶ *Ante professam continentiam
nubant vidue, quibus volunt.*

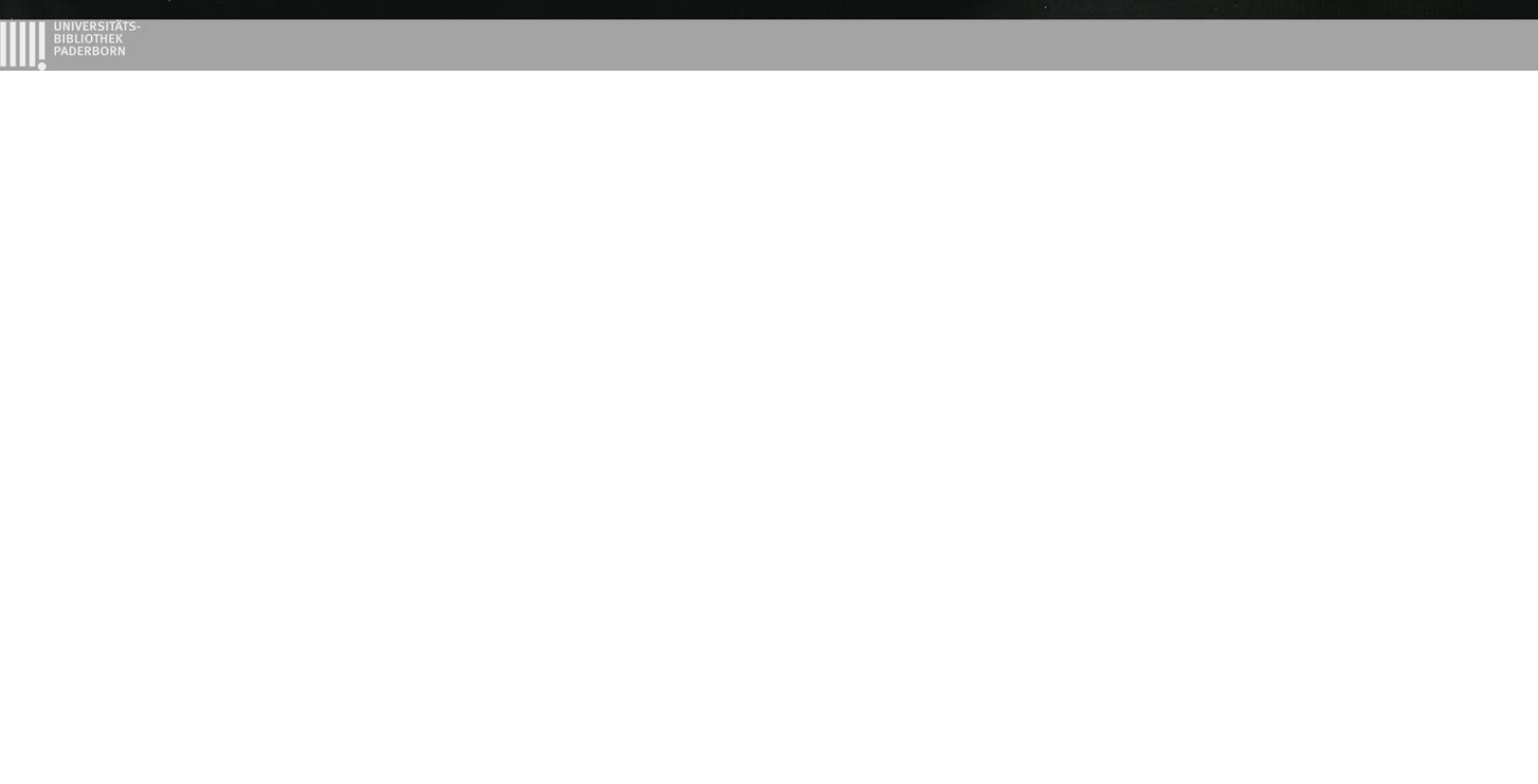
Item Augustinus de bono viduitatis, c. 2.

Vidue, & quæ se non continent, nubant, antequam
professæ i continentiam Deo voveant. Quod nisi
reddant, jure damnantur.

¶ **Professæ**] *Ita apud Iovennam quoque, & in Panormia.
Sed apud B. Augustinum legitur, antequam continentiam pro-
fiteantur, antequam Deo voveant.*

C. XXXIV. ¶ *Non permittatur vidue post pro-
fessionem continentia votum
deserere.*

*a. Novella 124. c. 64. apud Iulianum antecess. b. Polyc. l. 4.
cap. 38. Ivo part. 7. cap. 123. c. al. monastrium. d. Polyc. lib. 4.
titul. 34. Burcard. lib. 3. cap. 34. Ivo p. 7. c. 72. e. Ivo p. 7. c. 148.
Pann. lib. 3. c. 200.*



Item Nicolaus Caroli a Archiepiscopo, et eius suffraganeis.

Vidua b quidem, quæ capiti sacrum velamen imposuit, si inter ceteras velatas feminas in ecclesia oravit, & oblationes i cum illis obtulerit, si professa est, se in eodem habitu permanere, spondens nunquam religionis velamen deponere, à religionis observantia discedere non praesumat.

¶ Oblationes In concilio Vormaciensi, apud Ivonem, et in Fanormia legitur, oblationem: sed glossa magis fore convenit voci oblationes.

C. XXXV. ¶ Professionem viduitatis coram Episcopo factam post habitum susceptum nulli violare permittitur.

Item ex concilio Aulico, c. 27.

Viduitatis e servandæ professionem coram Episcopo in secretario habitam, imposta coram i Episcopo veste viduali, non esse violandam: ipsam 2 talis professionis deserticem merito damnandam esse decernimus.

¶ Coram Episcopo] Sic etiam apud ceteros collectores. Sed in omnibus editionibus conciliorum, & ediculis manuscriptorum est, à Presbytero.

¶ Ipsam] In veteri editione conciliorum Colonienfium, dicitur Parisiensium, & dicitur ediculis Vaticanis legitur, eius vero testimonium in contextu est eodem lecto: in margine vero, raptorem vero talium, vel ipsam, quæ lectio in postrema quatuor tomorum editione contextu posita est. Ceteri collectores habent quemadmodum Gratianus.

C. XXXVI. ¶ Modus & solennitas faciendæ professionis hoc ordine servetur.

Item ex concilio Toletano 10. c. 5.

Omnes d feminæ venientes ad sacram religionem pallio capita sua contegant, conscriptam, roboratamque professionem faciant, postquam scripturam non sinantur relabi ad pravariationis audaciam. ¶ Quæ vero ex his omnibus fuerit reperta animus aut vellem in transgressionem disisse, excommunicationis sententiam ferant: & rursus mutato habitu in monasteriis, donec diem ultimum claudant, sub ærumnis ardux penitentia maneat religata.

In quinto canone decimi concilii Tolatani, præsumitur, ut femina, quæ antea religiosa veste oram induta, monentur, & si parere noluerit, etiam vis cogatur in religiosa vesta perseverare: et postea subijungitur. Omnes tamen hæc, seu venientes ad primam religionem, seu post transgressum resistentes iteratam conversionem, sicut præmissum est, & pallio capita contegant & conscriptam, roboratamque professionem faciant scripturam, per quam ulterius non sinantur relabi ad pravariationis audaciam. Quæ vero, &c. Canonica cetera habet, ut Gratianus, tantum post vest, faciant, addidit scripturamque.

C. XXXVII. ¶ Filii perditionis sunt, qui volani corpora famularum Deo sacratarum.

Item ex concilio Arelatensi.

Sciendum e est omnibus, quod Deo sacratarum fecimur corpora pervotum propria sponsonis, & verba sacerdotis Deo consecrata esse templa, scripturarum testimonio comprobantur: & ideo violatores earum sacrilegi, & iuxta f Apostolum filii perditionis esse noscuntur.

C. XXXVIII. ¶ De eodem. P A L E A.

[Item.]

Vidua g, si priusquam continentiam proficiantur,

a Habetur in concilio Vormaciensi, c. 21. b Ivo p. 7. c. 145. Pan. l. 3. c. 199. c Burch. l. 8. c. 43. Ivo p. 7. c. 61. Pan. l. 3. c. 201. d Pan. l. 3. c. 202. e Burch. l. 8. c. 51. Ivo p. 7. c. 69. Pan. l. 3. c. 207. f 2. Theoz. g Ivo p. 32. q. 2. hoc sanctum, ex concilio Toletano 3. c. 101. Ivo p. 8. c. 1. & 17.

nubere elegerint, illis nubant, quæ propria voluerint habere maritos: similis conditio & de virgibus habeatur, nec extra voluntatem parentum, vel cogantur accipere maritos.

C. XXXIX. ¶ In monasteriis regulariter habitantibus nuptiis non sunt admittendæ.

Item Gregorius Antistes Sublucanæ, de ipsa quædam regimine libri primi.

¶ T quia a aliquos monachorum usque ad præsentem nefas profuisse cognovimus, ut uxores publicè tiantur, sub omni vigilantia eos requirit, & terribili digna coërcitione in monasteriis, quorum monachorum, retrahimittas.

C. XL. ¶ Post professionem continentiam, quibus uxorem duxerit, ab ea separaretur.

Item Innocentius Papa II. in concilio Romano, c. 7. 6. ut lex.

¶ T lex b continentia, & Deo placens mandatum ecclesiasticis personis, & sacris ordinibus dilectissimum, quatenus Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & ceteri regulares canonici, monachi, atque conventus feli, qui sanctum transgredientes propolium, sibi copulare præsumpserint, separentur. Hæc namque copulationem, quam contra ecclesiasticam regulam constare esse contractam, matrimonium nullatenus censent. Quæ etiam ab invicem separati, permissis cessibus condignam poenitentiam egerint, & ipsorum de sanctimonialibus scemmis, si quod ab eis, mandatum teneverint, observari decernimus.

Ha omnia ad litteram serventur, prohibentur uxores, & quidam verum, si contraxerint, separari debent a pars. Augustinus contra Iulianum scripturam præsentem asserit, ita dicens in libro de bono viduitatis, &c.

C. XLI. ¶ Coniuges uxorem suam non debent dissolvere.

¶ Nuptiarum e bonum semper est quæritur, sed in populo Dei fuit aliquando legi obsequium nunc est infirmitatis remedium, in quibusdam vero manitatis solatium. Eorum quippe propositum, ut peram dare, non carnis more per vitam propositam foeminarum, sed honesto ordine conjugali, quæ homine improbandus affectus: & ipsam vitam ad habitum transcendit & vincit celestia cognoscunt Christianis. Sed quoniam d, sicut ait Paulus, non omnes capiunt verbum hoc, quæ potest capiat: quæ se non continet, nubat: quæ non deliberet: quæ aggressa est, perseveret: nulla ratio deur occasio: nulla Christo subrebat, & in e conjugali quippe vinculo, si quædam servatur, damnatio non timentur. Sed in viduali continentia, excellentia muneris copulationis petitur: qua expetita & electa, & voti debito non jam non solum capessere nuptias, sed etiam debent f, nubere velle damnabile est. Nam g, si demonstraret Apostolus h, non ait, cum in illis egerint, in Christo nubant, sed [nubere cogunt, & ceteros (inquit) damnationem, quoniam quædam nuptiarum fecerunt] est non nubendo, cum volentes nuptiarum fecerunt, vel talium damnanda proferunt, quia ipse nuptiæ, vel talium damnanda proferunt, & damnatur propositi fraus: damnatur fracta, & damnatur non susceptio à bono inferiore, sed ex bono superiore. Postremo damnatur talis, quæ conjugalem fidem postremo interitum, sed quæ continentia primam fidem irritam fecerunt, ubi breviter insinuat Apostolus, nolant eas dimittere

a Ivo p. 7. c. 122. b Pan. l. 1. c. 149. c Sent. d. d. Math. 19. e Beda. 1. Timoth. 5. & ibi glossa. f 1. ad Rom. g Sup. dist. 27. c. 10. v. 10. & 17. q. 1. c. 1. & 17.



beredamnationem, que post amplioris sanctitatis propo-
situm nubunt: non quia non damnentur, sed ne in eis
ipse nuptia damnari putarentur: sed cum dixisset [nu-
bere volunt.] continuo addidit, damnationem habentes,
& dixit, quare: [quoniam primam fidem irritam
fecerunt:] ut volentes, que a proposito cecidit, appare-
re esse damnata, si ve subsequantur nuptias, si ve desint.
¶ Proinde, qui a dicunt talium nuptias non esse nu-
ptias, sed potius adulteria, non mihi videmur satis sa-
cere ac diligenter considerare quid dicant. Fallit eos
quædam similitudo veritatis, quod enim Christi conju-
gium dicunt eligere, que Christiana sanctitate nu-
bunt. ¶ Hinc arguuntur quidam dicentes: Si vi-
ginis nuptia, que alteri nubit, adultera est, sicut ipse Do-
minus in Evangelio diffinit, vivo ergo Christo, cui mors
dominatur, que conjugium eius elegerit, si homo
nubit, adultera est. ¶ Qui hoc dicunt, ac tunc quidem
dicunt, sed parum attendunt hanc argumenta-
tionem, quanta rerum sequatur absurditas. Cum enim
laudabiliter etiam vivente viro, ex eius consensu con-
trahitur femina Christo vocat, jam secundum isto-
rum rationem nulla hoc facere debet, ne ipsum Chris-
tum (quod sentire nefas est) adulterum faciat, cui vi-
vendo vivo nubit. Deinde cum primæ nuptiæ meli-
us habuerint, quam secunde, ablit, ut sanctarum vi-
dendum illi sit sensus, ut Christus ei videatur quasi se-
cundæ maritus. Ipsum enim habebant & antea (quan-
do viri sui fideliter subditæ serviebant) non carnali-
ter, sed spiritaliter virum, qui ecclesia ipsa, cujus mem-
bra sunt, conjugium est: que fidei, spei, & charitatis inte-
gritas non in seipsis virginitatis sacris, sed etiam viduis,
& conjugatis fidelibus tota virgo est. Univerſis quibus
perdicit, cuius ille membra sunt, Apostolus dicit
[Operi vos uni viro virginem castam exhibere Chris-
to.] Novi autem ille virginem conjugem sine corrup-
tione forare, quem in ipsa etiam carne potuit mater
sine corruptione procreare. ¶ Fit autem per hanc mi-
ſericordiam consideratio opinionem, que putat lapſam ad
sancti propoſito fornicariam, si nupſerint, non esse
conjugem, non parum malum, ut à maritis ſeparentur
nuptiæ, quæ adulteræ ſunt, non uxores: & cum volunt
illis ſepari reddere continentiam, faciunt maritos eor-
um adulteros veros, cum ſuis uxoris vivis alteras
ducunt. ¶ Quapropter non poſſum quidem dicere,
a propoſito meliore lapſa, ſi nupſerint, fornicari-
as, adulteras esse, non conjugia: ſed planè non dubitaverim
dicere, lapſa & ruina a caſtitate ſanctiore, que vocat
Deo, adulteris esse peiores: Si enim (quod nullo
modo dubitandum est) ad offentionem Chriſti pertinet,
cum membrum eius ſidem non ſervat marito, quanto
gravia offendent, cum illi ipſi non ſervatur fides in eo
quod eam oblatum, qui non exegerat offerendum?
Cum enim quæque non reddidit quod non imperio com-
puliſſet conſilio communitus vovit, tanto magis frau-
daverit augeat iniquitatem, quanto minus habuit vo-
vendi necessitatem.

propria voluntate professam pristini conjugii castitatem
mutabili mente calcaverint, periculi eorum intererit,
quod Deum debeat satisfactione placare: quia iuxta
Apostolum a primam fidem irritam fecerunt. Sicut
enim si se forsitan continere non poterant, secundum A-
postolum b nubere nullatenus vetabantur, sic habita se-
cum deliberatione, promissam Deo pudicitiam fidem de-
bent custodire. Nos autem nullum talibus laqueum de-
bemus injicere, sed solum adhortationes præmiū semper
tenent, necneque proponere divini iudicii: ut & nostra
sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo
reddat intentio. ¶ Cavendum est quippe, quod de ea-
rum moribus, actibus; b Paulus a apostolus e testatur.
Quod plenus exponere præterimus, ne sexus instabilis
non tam detineri, quam admoneri videatur.

C. XLIII. ¶ De eodem.
Item Theodorus d.
3. Si quis votum virginittis habens, &c.
Quid autem voverit, promissa auctoritatibus subterit ab in-
teris discedere, quoniam vero conjugia auctoritatibus Augustini &
Theodori e & servanda non sunt, in capitulis de ordinatione clericorum
videtur ostenditur. Illud autem Innocentius f, qui virginis sa-
cra publice nubente illo voverit, cui se conjugaverant, prohibentur
admitti ad penitentiam, non ita intelligendum est, ut aliquo tem-
pore excludantur a penitentia, que digni penitentiam agere volue-
rint: sed prohibentur admitti ad penitentiam, que ab incestu copula
discedere voluerint. Post propositum, anque sacra virginis non
potest Deo per penitentiam reconciliari, que ad habitum sua profes-
sionis redire non poterit. Tunc enim ille, cui se conjugaverat, defunctus
erit, cum ab illius illicito amplexibus hac penitus recesserit: ut ista
sit in suis capitulis. [Qua g. Christi spiritualiter nubunt, si postea
publice nupserint, non eas admittendas esse ad penitentiam conse-
mus, nisi hi, quibus se conjugaverat, de mundo recesserint.] eu, subau-
dendum est, nubentibus. Tunc enim viri de mundo recedunt, tunc
deserviunt, cum ab eorum concupiscentia ipsi penitus se alienave-
rint: sicut mundus ei dicitur mortuus, quem sui illecebræ non a-
stringit, & ille perhibetur mortuus mundo, qui nihil in mundo mun-
di concupiscit. Hoc autem sic intelligendum esse, ex subsequenti
exemplo idem Innocentius ostendit h, dicens: [Quæcumque i. cura
voverit alteri nupserit, adultera habeatur: nec eis agenda peniten-
tia, locus conceditur nisi unus ex hi fuerit defunctus.] Hoc de dera-
tione intelligendum est, que si vivente, variis alterinabit, adultera
est: nec ad penitentiam admittitur, nisi vel primus revertatur in
pulverem, & de quo sumptus est, vel secundus ad eius copula ces-
sando, ei moriatur, ut dicitur in supra. Quia ergo Christus, cui
spiritualiter nubunt, jam non moritur, nisi vel primus revertatur in
pulverem, restat, ut ille, cui secundus nubunt, ei moriatur. In utroque
autem, nisi sic intelligatur, est contrarius Domini dicens per Fran-
scum: m [In quacunque hora peccator conversus fuerit, &c.] Et
cunctis interpretibus divina legum veniatur ad versus. Probat
illud idem auctoritate illius capituli, quo dicitur n, que mortua
accepit, prohibetur ad penitentiam admitti, nisi, vel uterque
continentiam professus fuerit, vel ille, cui se conjugaverat, de hoc mun-
do recesserit.

QVÆSTIO II.
1. Equitur secunda quæstio, quæ queritur, an puella alteri de-
i sponsata possint remanere priore conditioni, & transferri
sua vota ad alium.
1. Hic primum videndum est, an conjugium sit inter eos.
2. Secundo, an possint ab invicem discedere.
Eorum autem conjugis esse, & ex diffinitione conjugis, &
a 1. Tim. 3. b 1. Cor. 7. c 1. Tim. 4. d Supra dist. 27. cap.
f vir. e dist. 2. f vir. g sup. ead. qua Christo. h sup. ead.
qua Christo. i ex glossa ord. 1. Gal. l. k Gen. 4. l Rom. 4.
m Eccl. 3. n sup. ead. de virginio. o Sent. 4. dist. 27. l. p.
p. t. c. s. Pami. l. 6. c. 2.

¶ Nubunt] In aliq. et vetusis, & originali legitur, non
nubunt, & utraque lectio videtur ferri posse. Multa verò alia ex
his vero Augustino sunt commendata.
**C. XLIII. ¶ De viduis, que primam fidem irri-
tam fecerunt.**
Item Gelasius in epistola ad Episcopos Lucania
& Bruttiorum, cap. 23.
DE viduis h sub nulla benedictione velandis fu-
erunt, si sufficiensque prædiximus. ¶ Quæ. II

a 1. Tim. 3. b 1. Cor. 7. c 1. Tim. 4. d Supra dist. 27. cap.
f vir. e dist. 2. f vir. g sup. ead. qua Christo. h sup. ead.
qua Christo. i ex glossa ord. 1. Gal. l. k Gen. 4. l Rom. 4.
m Eccl. 3. n sup. ead. de virginio. o Sent. 4. dist. 27. l. p.
p. t. c. s. Pami. l. 6. c. 2.